

581
Андрій Бондарчук

ЯКЩО ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

42

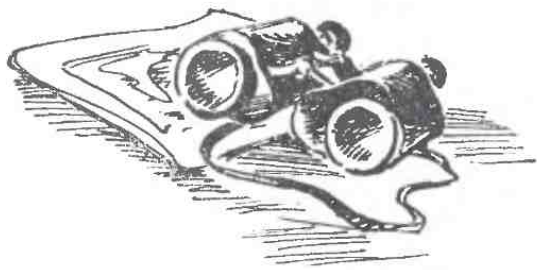
Мл. 581 2-3кл.

Андрій Бондарчук

ЯКЩО ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

Повість

Для дошкільного віку

08 005

674

97

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1979

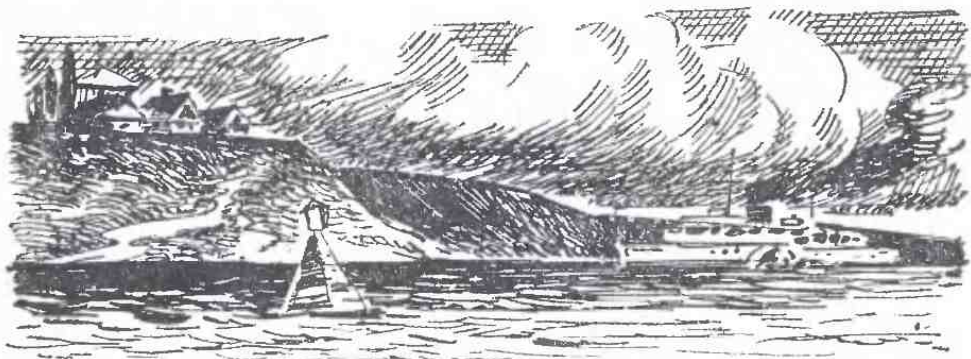
ХУДОЖНИК
ОЛЕКСАНДР ГУБОВ

Б $\frac{70861-040}{M206(04)-79}$ 21-79

4803010200

© Видавництво «Веселка», 1979

ЮРКОВЕ СЕЛО

Якщо хочете знати, то село, в якому живе Юрко, зветься Ягідка. Правда ж, гарно? І назвали його так давно-давно. Звідки така назва, ніхто не знає. Навіть Юрків тато. Адже сади та ягідники з'явилися тут зовсім недавно, коли лісу не стало. Його вирубали фашисти у війну. А понад річкою ростуть тільки верби та лози.

От Юрків дід Левко — той знає. Він каже, що колись давно на цьому місці до самого Дніпра підступав густий ліс, а в ньому ягід було видно-невидимо. І село було невеличке. Мабуть, тоді й назвали його Ягідкою.

Гарне Юркове село. І майже все — нове.

А на березі затоки золотий пісок, що з нього Юрко вибудує справжні фортеці. А по блакитній воді пускає дерев'яні кораблики з паперовими вітрилами. А зелені густі верболози, з яких так добре вирізати патички для ловких свистків!..

Ліс відступив далі за село. У ньому є терен, дика черешня, суниця, малина, калина... Що вже тих квітів та різнобарвних метеликів! І ще Юрко любить ходити до лісу дивитися, як пташки гнізда мостять. Коли ж підуть гриби... та що там казати!

То хіба ж нецікаво жити в такому селі? От коли б іще та вірного друга Юркові!

Хлопці з його кутка — всі вже школярі, а його до гурту не приймають. Малий, кажуть. На дачників, що приїздять улітку в Ягідку, теж мала надія: тільки-но роззнайомишся, а вони — гульк! — і поїхали собі.

Є, правда, сусідський Санько-одноліток, але то такий паливода, що завжди підбиває Юрка в якусь халепу вскочити.

Поскаржиться, було, дідові Левкові на Санька. Дід покрекче-покрекче й погляне скося:

— То, кажеш, поганий товариш?

— Авжеж, поганий! Хіба б ви, діду, з таким дружили?

— Ну, дружив би чи ні, а в розвідку з ним, мабуть, не пішов би.

Дід Левко у війну партизанів у тутешньому лісі. Був

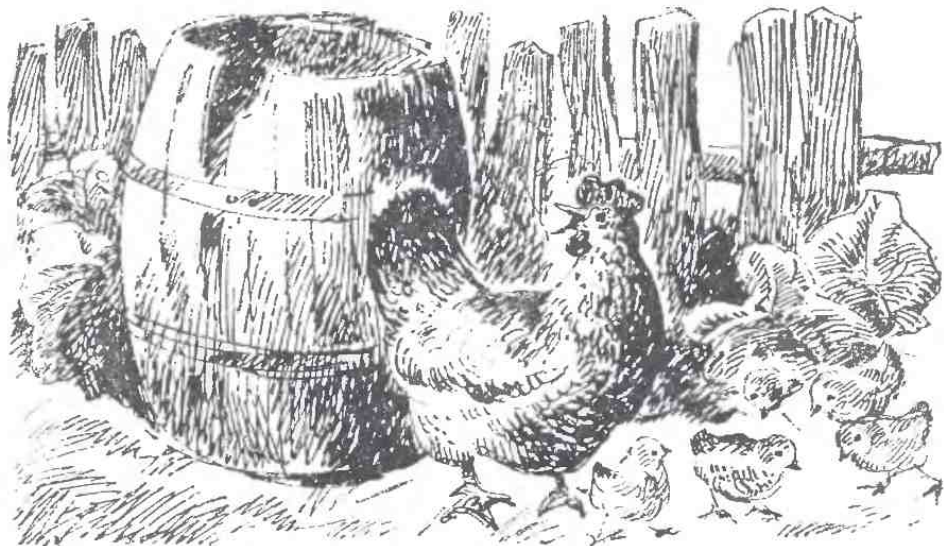
партизанським розвідником, має орден і медалі. Еге, дід Левко вам неабихто!

Тому й дружить Юрко з дідом, а не з Саньком, з котрим дід Левко, напевне, не пішов би в розвідку.

ДІД ЛЕВКО І ЙОГО СЛУЖБОВИЙ ПЕС

Якщо хочете знати, то найкращий садок у Ягідці в діда Левка. Він же й колгоспний сад після війни посадив, сам у ньому бригадиром довго працював. А тепер — на пенсії. Ото тільки влітку в тому ж таки колгоспному саду сторожує. З рушницею і службовим собакою.

А такого собаки, як у діда Левка, ні в кого в селі немає. Великий, білий, з рудими плямами і здоровенний, як теля.

Він навіть дачницьких вівчарок долає. Звалить на землю, лапою придушить і гарчить, ніби сказати хоче: «Здаєшся? Ото більше не попадайся!»

— Яка в нього порода? — усі дивуються.

— Службова! — відповідає дід Левко й у вуса посміюється.

Цей собака геть усе розуміє, слухається кожного дідового слова. Ціпка дідові подає, сумку за ним носить. І в саду службу несе справно.

Назвав дід собаку — Вірний. За вірну службу. Ото підходять, було, люди до саду і кличуть:

— Гей, стороже! Стороже!

Це — до діда Левка.

А обзивається собака: «Гав! Гав!»

Так і став пес — Вірним Сторожем. Це неначе ім'я та прізвище. Ну хіба є ще в кого такий собака, щоб мав прізвище?!

Вірний Сторож дружить з Юрком. Кожного разу намагається лизнути в щоку, кладе лапи на плечі, немов обнімає, аж мало не повалить на землю. Їжу бере тільки від діда, баби та Юрка. А так — ні від кого іншого не візьме. Таки справжній службовий собака! Тільки породи невідомо якої. Ех, якби Юркові такий пес, то він його й говорити б навчив!

Саньків тато каже, що такими великими бувають собаки-водолази. Вони постопельників із води рятують. Не часто зустрічається така порода. А Саньків тато знає — він зоотехнік.

Тільки баба Устина чомусь підсміюється.

— Яка там порода! — каже вона. — Знайшов під чужим тином миршаве, зачучвірене цуценя та й вигодував Сторожа. У мого Левка Гордійовича усе вгору йде. Он хоча б на садок гляньте!

Юрко по-всякому умовляє діда Левка, щоб той подарував йому Вірного Сторожа, та де! Навіть і слухати не хоче.

Ні, дід Левко не скупий. Із свого саду ранніх яблук і

черешень дає Юркові, скільки той схоче. Та що — черешень, нічого для Юрка не пошкодує, а от Вірного Сторожа, хоча б на однісінький день — не дає.

— У мене собака для служби, а тобі буде для забавки.

Ось тепер Юрко і мріє знайти під чужим тином якесь миршаве цуценя і виростити собі собаку — і для служби, і для дружби.

ПІВПІВНИКА

Якщо хочете знати, то в діда Левка є багато цікавих речей. Він береже їх ще з партизанських часів. Шапка з червоною стрічкою є, бінокль є, хоча й старий, та як йому скельця добре протерти, то да-а-леко можна побачити. А ще в дідовій скриньці є... черепок. Такий собі невеличкий черепок з розбитої полив'яної миски, а на ньому — півпівника. Видно, як розбили ту миску, півнями помальовану, то один з півників навпіл і розколовся.

Юрко, побачивши черепок, засміявся:

— А це вам навіщо?

— Не руш! — наказав дід.

— Та це ж простий черепок!

— Ні, не простий черепок, а партизанський пароль, — відказав дід Левко.

Сказати по-правді, Юрко нічого не втямив, тільки очима закліпав. Покрутив-покрутив черепок, роздивився півпівника, поки дід не забрав і знову не сховав у скриньку.

— А нащо він вам зараз, діду?

— На згадку. А може... — дід Левко урвав мову й замислився.

— Що — «може»?

— Нічого, — помовчавши, знехотя сказав дід. — Либонь, він і справді тепер непотрібен, так тільки — для пам'яті. А колись... Та про те довго розповідати.

Але Юрко не вгамувався, доки дід не пообіцяв розповісти.

І от Юрко прибіг у колгоспний сад до діда: мати йому геть і ночувати з дідом у курені дозволила.

— Розповідайте, дідусю.

— Зловили ми якось поліцая,—почав свою розповідь дід Левко, зручніше вмоцнюючись на колоді біля куреня. Юрко — аж віддих затамував.— І дізналися в нього: фашисти збираються оточити сусідній партизанський загін, що в Холодному лісі. Вже й танки підійшли. А від нас до Холодного лісу...

— Сорок кілометрів,— підказав Юрко.

— Правильно, сорок. Треба швидше загін той попередити, так?

— Еге, по радію передати,— знову підказав Юрко.

— Та не було в нас тоді радію. От мене ще з одним хлопцем і послали, аби попередити.

— Ви ж старі, куди вам аж сорок кілометрів...

— Ото дивак, я ж тоді не був старий. Та й не треба було всі сорок іти, ми тримали зв'язок завжди на галявині біля сірої брили. Знаєш, де кам'яна брила у лісі з землі виходить?

— Знаю!

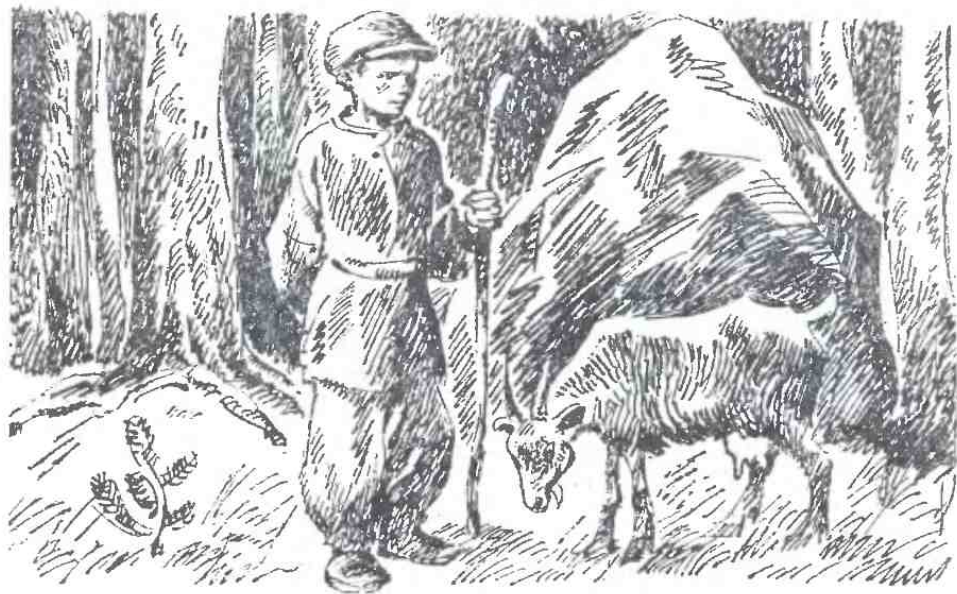
— Посилали завжди вдвох: якщо один не дійде, другий дійти повинен, розумієш? Дали нам отой глиняний черепок із півпівником. Коли на галявині буде людина, котра покаже другу половинку черепка, аби, як стулити — півник цілий вийшов, то значить — свій. Йому й треба все переказати. Отакий був у нас тоді партизанський пароль, утямив?

— Утямив. А далі що?

— А далі, хлопче, погано вийшло. Наскочили ми на засідку, товариша мого й підстрілили.

— На смерть? — ойкнув Юрко.

— На смерть, — зітхнув дід Левко. — Мені одному випа-

ло бігти до галявини. Добіг. Аж там — маєш тобі! — якесь хлоп'я козу пасе. Таке — трохи старше за вас із Саньком. І треба ж було йому саме туди свою козу пригнати! Заліг у кущах, гадаю собі, що при малому ніхто на зв'язок не стане виходити. Чекаю, бачу — воно й гадки не має кудись собі забиратися, а час-бо спливає. Ну, я чекати далі не став, побіг аж до Холодного лісу. Не знаю, як вже мене туди ноги донесли, але встиг, попередив.

— Ага,— зрадів Юрко,— попередили!

— Сказали мені, що було послано зв'язкового з півпівником, але... Хтозна, може, не зміг дійти до нашої галявини, скоїлося щось, а може...

Дід Левко насупився.

— Може, й не треба було такого посилати. Не всякого, хлопче, у розвідку можна послати... Ну, та розпитувати часу не було, треба було швидше з оточення вибиратися.

— Вибрались?

— Вибрались.

Юрко зітхнув з полегкістю.

ВОНО СКАВЧАЛО В КАНАВІ

Якщо хочете знати, коли про щось дуже мрієш, то мрія неодмінно збудеться. А ви вже знаєте, що Юрко мріяв мати собі собаку — і для служби, і для дружби.

Сталось це зовсім несподівано, коли Юрко повертався від діда Левка з кошиком яблук. Біг швиденько, бо потрапив під рясний, хоч і короткий дощ. І раптом...

Воно скавчало в канаві, біля самої дороги. Ні сіре, ні біле, мокре, мов хлющ, з чорними очима і чорним носиком.

Взяти песика? Юрко завагався: біля хвіртки навпроти стояла бабуся. Може, то її цуценя?

— Це приїжджі лишили,— сказала бабуся Юркові. — Бач, побавилися та й покинули, пусті душі. Бери, синку, бери. Я б собі узяла, так он на подвір'ї своє бігає.

Юрка не треба було умовляти. Він миттю висипав у пелену чужій бабусі яблука, а в кошика поклав мокре цуценя. Та й рвонув додому, потерпаючи — а що то скаже мама? Але мама не сварила. Пожалівши, викупала замурзану

найду в ночовках з теплою водою, обтерла чистою ряднинкою і закутала в м'яку шматину, щоб сохло.

Юрко довго носив цуценя на руках, а коли розкутав, то й сам здивувався: песик став схожий на шовковистий пухнастий клубок. Тільки очі поблискували та носик чорнів.

— Пушок! — засміялася мама. — Справжній Пушок. Так його й назви. Це дуже гарний хатній собачка.

— То він не службовий?... — розчаровано протягнув Юрко. — І великий не виросте?

— А нащо тобі великий? Гарний же собачка! Чи ти такого хочеш, як у діда Левка, щоб і з ніг тебе збивав?

Юрко зітхнув. Звісно, хотів би такого.

— А знаєш, ці малі собачки дуже кмітли-

ві, розумні, — вела своєї мама. — Їх можна чого хочеш навчати.

Юркові очі засяяли. Адже мама краще знає.

Одне тільки засмучувало — чи не буде глузувати з такого маленького і неслужбового песика отой насмішкуватий Санько?

ДАВАЙ МІНЯТИСЯ

Якщо хочете знати, то Санько не глузував. Побачивши Юрка з песиком на вулиці, він задрісно глипнув на Пушка і зразу ж запропонував:

— Давай мінятися. Колесо дам.

Юркові, звісно, хотілося мати великий металевий обруч. Коли його котити дротяною ключкою, обруч весело дзеленчить на весь куток.

Санько ним пишається, а всі хлоп'ята, навіть першокласники, зазіхають на такий обруч, навіть відняти хотіли. А тепер — бач, оддає Юркові.

— Не хочу! — одказав Юрко. — Подумаєш, залізяка! А мій Пушок — живий. Я навчу його все робити.

— Ну тоді... тоді — заводного трактора, — не відступав Санько. — Він що хоч за собою потягне.

— Не міняюсь! — відрубав Юрко. — У мене собака для служби, а тобі буде для забавки.

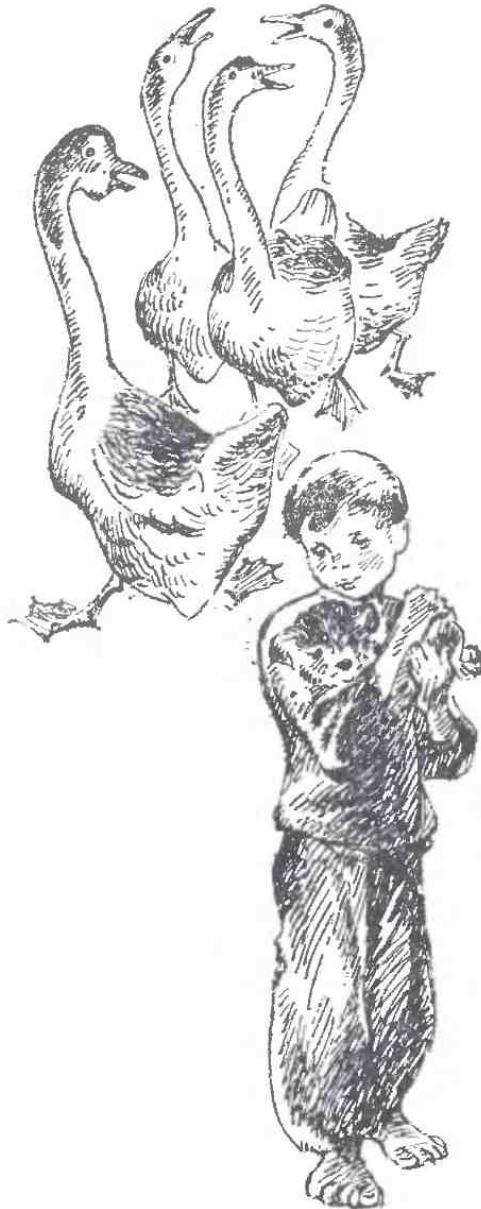
І запишався. Вийшло точнісінько, мов у діда Левка. Тепер уже Санько відступиться.

— Для служби? — єхидно примружився Санько. — Та що ж воно в тебе, таке мале, робитиме? Його ще самого треба на руках носити.

— Гусей пастиме, — розсердився Юрко.

Забрав Пушка і зачинив хвіртку.

«А що, коли й справді зробити з Пушка гусячого пастуха? Буде відганяти гусей на річку і приганяти додому, — замислився Юрко. — Пасуть же собаки овець!»

— Пушок! Пушок! —
покликав цуцика, коли
мама випустила гусей з
хлівця, щоб Юрко оді-
гнав їх на воду.

Пушок прибіг на по-
клик господаря. І — не-
мов покотився, побіг за
Юрком та гусьми.

— Паси! — показав
Юрко на гусей.

Песик слухняно мет-
нувся до зграї. Гуси за-
гелготали, порозліталися.
І тут дзьобатий, довгоши-
йй гусак люто засичав і
кинувся назустріч собач-
ці. Та як дзьобоне!

— Ав-ав-авав!.. — заго-
лосив Пушок і миттю мет-
нувся до Юрка.

— Го-га-га! — пере-
можно загорлав гусак і
повів за собою всю свою
родину. За ним із Пуш-
ком на руках пішов і
спантеличений Юрко.

— Не вийде з тебе гу-
сячого пастуха, — зітхнув
Юрко, гладячи прищуле-
ні собачі вушка. — Але
все одно — з тебе щось
таки та буде! Нехай Сань-
ко не думає!

РЯТІВНИК ПОТОПЕЛЬНИКІВ

Якщо хочете знати, то Юрко не дуже засмутився від першої невдачі. Адже Пушок ще зовсім цуценя. Стане дорослим, вченим собакою, розумним і хоробрим, тоді не тільки з гусаком Гогою сквитається, а й бігатиме з Юрком на луки, до магазину. А поки що треба знайти йому якусь легшу службу.

З цими думками й пригнав хлопець гусей на Рукав. Рукав — то таке продовгувате озеро, це недалеко від Дніпра, оточене очеретом та верболозами. Влітку озерце затягується ряскою. А бережок вкритий густою травою, яку так люблять скубти гуси.

Пушок зіскочив з Юрасевих рук. Підбіг до води й одразу ж відскочив: з прибережної осоки у воду пострібали жаби.

Песик насторожився і, скрадаючись, побіг бережком. І скрізь, де він ступав, у воду порскали жаби. Врешті Пушкові це страшенно сподобалося і він вже зумисне кидався колошкати жаб впродовж усього берега.

— Ех ти, жаб'ячий пастух,— сміявся з песика Юрко.— То отак і будемо пасти — я гусей, а ти — жаб. Ану, гуси, на воду, на воду!

А песик уже тільки хвостом замелькав у кущах. Аж тут... шубовість!.. Щось впало у воду, запирхало, забулькотіло.

Пушок ошелешено загавкав, кинувся в Рукав і виволік із води якесь мокре звірятко.

— Кошеня! — зачудовано скрикнув Юрко.— Шкода, а я думав — ондатра... Де ж воно тут узялося? Може, лихий хто заніс, утопити хотів, а воно на вербичку видряпалось, та не вдержалося. Молодець, Пушок! Ти в мене справжній пес-водолаз, рятівник потопельників,— похвалив Пушка.

Пушок після купелі почав завзято качатися по траві.

— Ну, котик, а тепер давай на сонечку сушитися,— сказав Юрко.

ПУШОК І ДИМОК

Якщо хочете знати, то котик, виловлений із води Пушком, як тільки висох, то став сірим, пухнастим, зеленооким красенем. Проти сонця рожево просвічувалися маленькі вушка, немов дві пелюстки. Він поволі ворушив своїм пишним хвостом і недовіриливо зирив зеленими очима за Пушком.

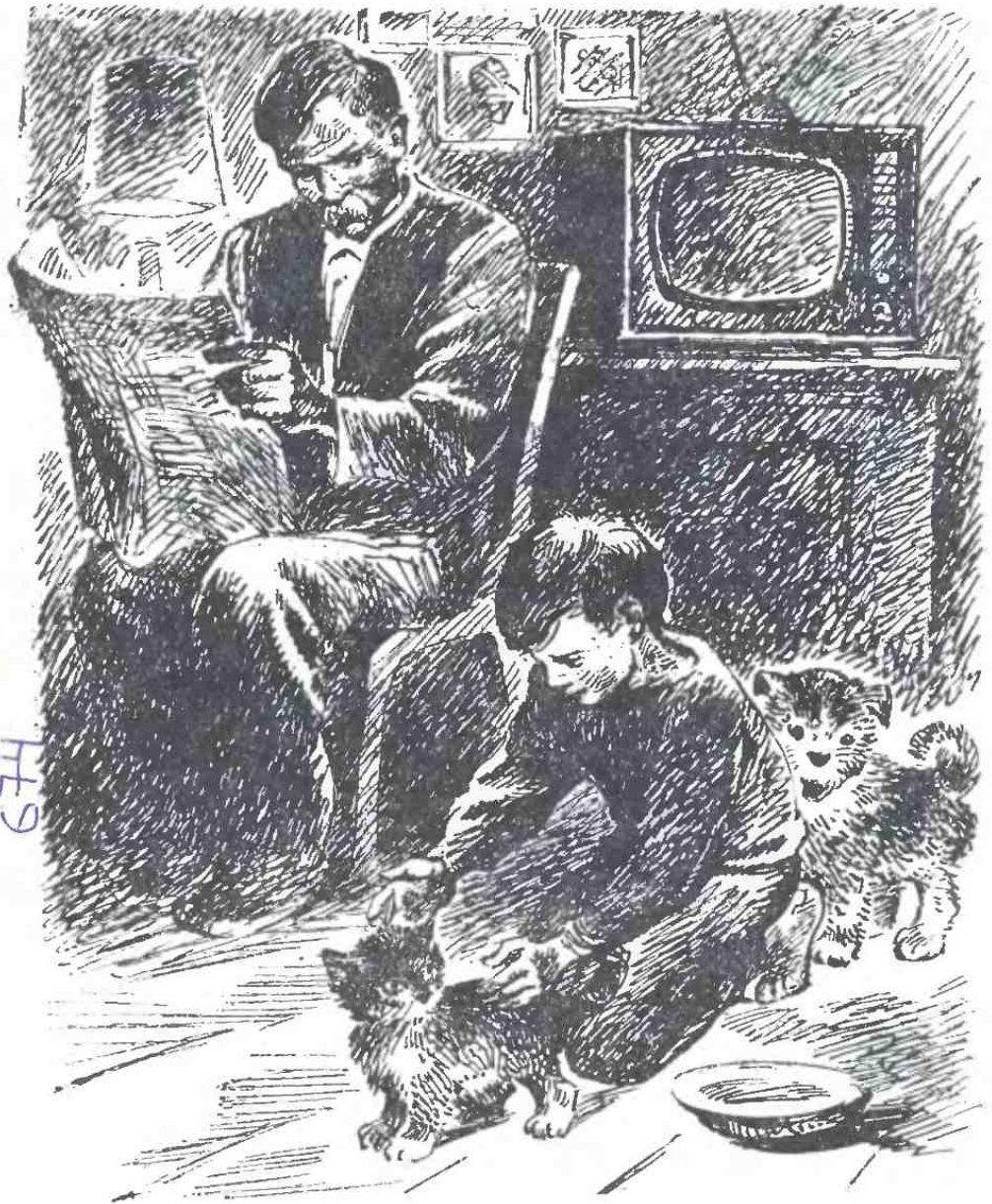
— Ото дурненький! Він же тебе врятував,— засміявся Юрко.— Ану, Пушок, сюди! Зараз же мені подружиться!

Якби Юрко не тримав котика на руках, той напевне б дременував. Та зрозумівши, що Пушок не має наміру на нього нападати, заспокоївся.

— А це вже звідки? — ще біля хвiртки запитала мама.

— Мамочко, я ж не міг кошеня назад у воду вкинути, після того, як його Пушок врятував!

— Пушок врятував? — здивувалася мама.— Ну що ж, заводь зоопарк вдома, тільки ж сам і доглядай. Зажди, а воно таки гарненьке, сиве, мов димок.

759

Отож котика так і назвали — Димком. За хвилину він уже пожадливо хлебтав молоко з блюдечка, що налив йому Юрко.

Напившись молока, Димок умився і, уgliedівши сірничкову коробку під столом, заторохтів нею, ганяючи по всій кімнаті.

День за днем росла дружба між песиком і котиком. Біжить Юрко на город відганяти курей від грядок, а Димок за ним. Випередить господаря, оббіжить грядки, порозганяє курей, які в шкоду зайшли, а сам сховається. Так і звук до цієї роботи — город від курей охороняти, що сам дід Левко похваляє Димка!

А з подвір'я Пушок старанно виганяє півнів-забіяк, щоб, бува, не скривдили Димка. Ну, а гусака Гогу песик уже давно не боїться, навпаки, Гога тікає від нього.

Димок оселився у хаті на лежанці. Пушкові мама дозволила постелити старого килимка в кутку біля дверей. Там він часто ночує. А вдень ховається у затишну будку біля хати. Коли дощ, то в будці часто ховається й Димок. Юрко навіть намалював дві голови — Пушкову й Димкову, що виглядали поряд із будки. Втішні такі!

— То як, може, поміняємось? — посміхається дід Левко. — Я тобі Вірного Сторожа, а ти мені Пушка з Димком. Га? Чи вже перехотів?

Юрко не перехотів мати Вірного Сторожа, але хіба ж можна друзів міняти?

СВАРКА

Якщо хочете знати, то Юрко з Саньком таки частенько сваряться. Буває отак — ні сіло ні впало, а вже й заведуться.

Але цього разу до сварки мали поважну причину. Задумали хлоп'ята майструвати клітку для кролів. Вони

бачили, як це робить Саньків тато-зоотехнік, то й самим заманулося.

Тільки-но принесли пилочку, молоток, цвяхи, понабирали дощечок, як Юрко угледів на даху білку. Вона несла в зубах білченя.

— Ой, глянь, Саню! Он, на вашому даху!

— Мабуть, на горищі білченята вивелися, — здогадався відразу Санько. — Гайда туди, побачимо. А потім я їх заберу в клітку.

— А чим ти їх годуватимеш, таких маленьких? Хай краще на горищі живуть. Вони ж все одно — твої.

— Твої, твої, — передражнив Санько. — Білка згодом усіх до лісу попереносить, то й будуть тоді «твої».

— Навіщо вони тобі? Не чіпай краще, — відмовляв Юрко.

— Як то — навіщо? — розсердився Санько. — У тебе ж є і Пушок, і Димок. А в мене білченята будуть. Приручу, навчу їх всяким штукам. Одне на хатне або на службове цуценя виміняю. Видресирую його для прикордонної служби! Ти ще в мене проситимеш!

— А от і не проситиму!

— Ще й як проситимеш! А я зараз горище зачиню, і звірятка — мої. Перенесу їх у клітку, де були кролі. І все.

Санько подерся по драбині, зачинив дверцята на горище. Білка бігала по даху, стрибала на сосну за хатою і знову поверталася до зачинених дверцят. І цокала-цокала, мабуть, кликала своїх малят.

— Ану, зараз же відчини горище! — крикнув Юрко.

— Не відчиню!

— Тоді я тобі... тоді я з тобою знатися не хочу! От!

— Пхе, подумаєш! Налякав.

Юрко схопив свою ножівку та цвяхи й пішов з двору. Тепер, звісно, вони довіку посварені.

Та його наздогнав Санько.

— Ну... чуєш... я ж одчинив дверцята. А ти вже й наїндичився. Індик!

— То ти ще й дражнишся? Сам індик!

— А цього не хочеш? — замахнувся Санько.

В цей час на Санька стрибнув Пушок і схопив його за холошу.

— Ой-ой! Забери собаку! — заволав Санько.

— Пушок, до мене! — скомандував Юрко. Песик побіг за Юрком, а той навіть не озирнувся на Санька. Хай не буде такий!

ДИВО-ВОРОН

Якщо хочете знати, то Юркові дуже кортіло помиритися. І пасти разом гусей. І взимку кататися на ковзанах. І сидіти з Саньком на одній парті, як до школи підуть. От посварилися, а вже без Санька ніби й нудно. Хіба до діда Левка піти? Так гуси ж треба пасти...

«Знайти б для Санька десь під чужим тином цуценя і подарувати. Такого чорненького песика, щоб назвати Жучком. Тоді й сварилися б менше... У мене — білий, а в нього — чорний песик... Вони б між собою подружилися. Бо з дідовим Левковим Сторожем Пушкові якось не випадає

дружити, надто вже вони на зріст різні. А з Жучком Пушок би подружив», — думає собі Юрко.

Та підходити першому не хочеться. Бо Санько винен, що посварилися...

А в голові так і крутяться слова лічилки-помирилки. Так і хочеться їх прокричати:

Пирого печуться —
Наші хлопці б'ються.
А спеклися пироги —
Хлопці вже не вороги.
Ну, тепер не битися:
Будемо миритися!

От і никає Юрко сюди-туди попід сусідським парканом.

— Гей, Юрку!

Озирнувся. Санько! Стоїть, усміхається, а в роті щербина — зуб випав.

— І в мене випав, — радіє Юрко. — Ось поглянь.

— Зуб — то дурниця, — аж сяє Санько. — Аби ти знав, що в мене є!

— А що? Що?

— Карло! Карло! — кличе Санько, поглядаючи в двір.

На паркан злітає молодий сірий ворон. На одному крилі пір'я коротше.

— Це його в лісі лис хапнув, а бабуся одняла, — хвалиться Санько. — Кар-

лом назвали, я вже й приручив його. Ось глянь. Карло! Карло! — поплескав себе по плечі Санько.

І птах довірливо злетів Санькові на плече.

— Бач, який він, — гордовито усміхається Санько. — Тепер у тебе Пушок з Димком, а в мене Карло є!

— Тільки б вони з Пушком не побилися, — захвилювався Юрко. Йому зараз не хотілося ні бійок, ні сварок.

— А ти його в руки візьми, то, може, Пушок зрозуміє, що Карло — свій.

Так Юрко і зробив. Пушок обережно підійшов, понюхав птаха...

— Це свій, Пушок, свій! Ну, понюхай його.

Песик понюхав і, на диво хлопцям, лизнув. А Карло, що вже націлився дзьобнути собаку, втягнув шийку й тихенько каркнув.

— Познайомилися! — в один голос радісно скрикнули хлоп'ята.

ХОДИМО У ЛІС

Якщо хочете знати, то під осінь у лісі не гірше, аніж весною. Особливо, коли гриби вродять.

— Ходімо у ліс по гриби, — прочинивши хвіртку, гукає Санько. — Гайда!

Спочатку Юрко вагається. Йому не дозволяє мама ходити самому в ліс. Але ж він не один піде, а з Саньком. Та й Пушка візьмуть з собою — з собакою то й зовсім не страшно.

— Ходімо, — погоджується Юрко.

Хлоп'ята вибігають за ворота. Попереду мчить Пушок, позаду підстрибує Димок. Та що не кажи, а кіт котом, до лісу йому дороги немає. Невдоволено нявкнувши, Димок повертає назад.

У лісі гарно. Хоча горіхи вже всі обтрусили, та жолуді падають і лускотять під ногами. Горобина звисає кораловими кетягами. Пахне живицею і грибами.

Друзі порачкували попід сосонками, розгрібаючи глицію.

А маслоки аж лиснять, мов намальовані. Один краще другого.

За тими маслоками забрели в таку гущавину, аж темно.

— У таких чагарях партизани робили засідки, — і Санько стрибнув у зарослу канаву-траншею. Над нею височів грубезний дуб із давніми зашкарубленими шрамами. То, мабуть, від осколків у війну.

Санько піднімає з землі кілька позеленілих патронних гільз, а Юрко виколює осколок заліза з кори старого дуба. Про гриби хлопці й думати забули.

— Це осколок від авіабомби, — каже Юрко. — Мені дід Левко розповідав, як наші партизани у війну тут проти фашистів воювали...

Юрко замовк і про щось пильно замислився.

— Ти чого стоїш? — здивувався Санько.

— Я згадав... Знаєш, а ходімо на ту галявину, де сірий камінь з землі росте.

— Ха! Хіба ж камінь росте?

— Ну, нехай не росте. Але ходімо!

— То ж далеко, — огинається Санько. — Ще заблудимо.

— Не заблудимо.

Аж дивно: завжди Санько підбиває Юрка на всякі мандри, а тут — навпаки. Бо щось таке Юрко собі задумав.

Санько не довго огинався: на галявину, то й на галявину.

Довгенько бігли, не зразу й утрапили, проте галявину знайшли. Вона одна така — з боку височіє сіра кам'яна брила, ніби й справді з землі росте. Сама ж галявина подовбана давніми вирвами з авіабомб, тільки тепер вони травою поросли.

— Ну, чого тобі тут треба? — питає, відхекуючися, Санько й сідає в холодку відпочити. Пушок — він теж стомився, лягає на траву.

Юрко мовчить. Може, й сам до ладу не тямить, чого йому треба.

Він довго ходить галявиною, бачить за отими буйними кущами свого діда Левка — тоді ще молодого партизана. І отут, де ходить зараз Юрко, пасе козу якесь хлоп'я. Трохи старше за нього з Саньком. Тут гарна трава, мабуть, і тоді гарна була... ой!

Юрко підскакує, бо наступив босою ногою на щось тверде, аж гостре. Він нахилиється, розгортає траву й підіймає якийсь шматочок... кори, чи що? Санько підхоплюється й підбігає до Юрка. А той рукавом старанно протирає свою знахідку, і ось — на сонці зблиснула половинка півника з полив'яного глиняного черепка.

— Ой! — кричить Юрко. — Бачиш? Ти бачиш?!

— Тю, та то ж черепок. Чи він тобі треба?

Але Юрко не відповідає. Йому швидше треба додому, до діда Левка! Швидше, швидше...

Та от лишенько: в голові геть замакітрилося від хвилювання, не може згадати — в який бік додому бігти. Навкруги ліс та ліс. Стежок не знати, безлюдно, тихо. І Санько забув — кудюю вертатися. Навіть страшно стало. Навіть плакати захотілося...

Пушок підбіг до хлоп'ят і запитливо зазирнув Юркові в перелякані очі. Йі нараз Юрко збагнув, що треба робити.

— Додому, Пушок, додому!

Так він завжди говорив песикові, коли поверталися звідкілясь додому.

Пушок обнюхав траву, побіг, озираючись на хлоп'ят.

Юрко з Саньком довірливо пішли за ним. Песик біг далі швидше та швидше, хлоп'ята насилу встигали.

Ось уже й узлісся. Крайні хати села видно.

ХТО ПАС КОЗУ

Якщо хочете знати, то хлоп'ята повернулися в село таки дуже зморені. Грибів принесли мало, зате Юрко по дорозі розповів Санькові про черепок — партизанський пароль.

— Ходімо зразу ж до діда Левка, — хвилювався Санько. — Хіба можна до ранку про таке мовчати?!

І вони поспішили в сад до діда Левка.

Старий саме збирав яблука й не мав часу балакати з хлопцями.

— Взавтра прийдете. Тебе, Юрку, вже мати питала — куди, мовляв, подівся.

Тут Юрко підскаочив до діда Левка й показав йому свою знахідку.

— Я ж казав тобі не рушити черепок, — невдоволено буркнув дід. — Ото який неслухняний.

— Та придивіться ж, дідусю, це ж не ваш черепок! — вигукнув Юрко. — На тому була голівка від півника, а на цьому — хвостик.

— Що таке?

Кошик з яблуками випав з дідових рук. Запахні яблука розкотилися по землі. Дід Левко вихопив у Юрка черепок, придивився... І нічого не кажучи, підтюпцем подався додому. Юрко з Саньком — за ним услід.

Вдома зустріла їх здивована баба Устина.

— Чого це ви прибігли, немов на пожежу? — спитала вона.

Проте, мабуть, і на пожежу дід Левко так не біг би, як оце тепер. Він похапцем відчинив скриньку, дістав свого черепка з півпівником, склав обидва черепки до купи, і от на очах у всіх засяяв яскравими барвами полив'яний півник.

— Звідки взяли? — запитав урешті дід Левко. — Хто вам дав?

— Ніхто, — Юрко трохи запишався, бо й справді мав на те право. — Я його знайшов на тій галявині, що ви казали. Ну, там, де камінь із землі росте, де хлопець козу пас.

— На галявині?! Де хлопець... Ой, — зойкнув дід Левко, — то ж, виходить, і був зв'язковий, а я... Як же я не здогадався? Та хіба ж міг подумати, що таке мале у розвідку піде?

— А що з ним сталося, дідусю?

— Хто ж його знає... Може, поранило, бо, бач, черепок впустив, а може... може, й загинув. Треба людей розпитувати, тільки ж нелегко тепер дізнатися...

— А я так думаю, що він не загинув, — стріпнув головою Санько. — Я так думаю, що він живий!

— Якщо живий, то, певне, в якійсь школі навчається, — сказав Юрко.

— Та в якій там школі? — відмахнувся дід Левко. — Якщо живий, то він тепер давно дорослий. В самого такі діти, як ви.

— Все одно, ми розшукаємо його, якщо живий! От щоб мені провалитися на цьому місці — розшукаємо! — гарячкував Санько.

— Еге! — підхоплює Юрко, — неодмінно знайдемо. Покажемо йому ці черепки з півником і скажемо: «Дядю, ану погляньте». Він погляне і відразу скаже: «Хлопці, то це ж був я!»

— Не так воно просто, хлоп'ята, — зітхнув дід Левко. — Надто багато років пройшло. Ну та шукайте, чого не буває, може, й справді знайдете.

І дід Левко віддав хлоп'ятам обидва черепки.

ПЕРШОКЛАСНИКИ

Якщо хочете знати, то Юрко з Саньком тепер майже не сваряться. Ну — хіба що зрідка, і то ненадовго.

Вони разом ходять до школи, сидять на одній парті.

Чи знайшли вони партизанського зв'язкового, того, що у війну малим хлопцем, трохи старшим за них, пас козу на галявині?

Поки що ні, бо то нелегка справа. Але, якщо той розвідник живий, неодмінно знайдуть! Нехай не самі, в цих пошуках їм допоможе вся школа. А вся школа — то знаєте скільки хлопців та дівчат? Ого, вам і не злічити!

А коли ви побуваєте в селі Ягідка, то неодмінно побачите двох друзів-школяриків, яких біля воріт школи радісним гавкотом зустрічає білий песик. А біля домівок — вони поряд живуть — з осокора просто на плечі котромусь із них шугає свійський ворон і ласкаво треться головою об щоку. А біля ніг походжає-муркоче великий сірий котище.

Ці хлоп'ята — Юрко і Санько. П е р ш о к л а с н и к и!

І ще, якщо вже хочете все знати, то дід Левко тепер запевняє, що не лише Юрка, а й Санька він узяв би з собою у розвідку.

ЗМІСТ

Юркове село	3
Дід Левко і його службовий пес	5
Півпівника	8
Воно скавчало в канаві	11
Давай мінятися	13
Рятівник потопельників	15
Пушок і Димок	16
Сварка	18
Диво-ворон	20
Ходімо у ліс	22
Хто пас козу	26
Першокласники	29

Бондарчук А. З.

Если хотите знать. Повесть. Для дошкольн. возраста. — (Художн. А. Губов). — К., «Веселка», 1979. — 30 с. с ил.

Повесть об увлекательных приключениях любознательных малышей, о том, как они помогают старшим.

Б $\frac{70801-040}{M206(04)-79}$ 21-79 4803010200

Андрей Захарович Бондарчук
ЕСЛИ ХОТИТЕ ЗНАТЬ

Повесть
(На украинском языке)
Для дошкольного возраста

Художник Александр Леонидович Губов
Издательство «Веселка». Киев-4, Вассейная, 1/2

Відповідальний за випуск Ю. М. Набока
Редактор Л. М. Письменна
Художній редактор В. А. Кавун
Технічний редактор Ф. Н. Резник
Коректор В. В. Богавський

Иформ. бланк № 1121

Здано на виробництво 5. 07. 1978 р. Підписано до друку 28. XI. 1978 р. Формат 70×90^{1/16}. Папір друк. № 2. Гарнітура шкільна. Друк високий. Фіз друк. арк. 2. Обл.-вид. арк. 1,47. Умовн. друк. арк. 2,34. Тираж 125 000. Зам. № 1352-8. Ціна 10 коп. Видавництво «Веселка», Київ-4, Басейна, 1/2. Львівська книжкова фабрика «Атлас» республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига» Держкомвидаву УРСР, Львів-5, Зелена, 20.

10 нел.

